

Dört Liberalizm: Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard Üzerinden Devlet, Adalet ve Özgürlüklerin Analizi

The Four Liberalisms: An Analysis of the State, Justice and Liberties through Rawls, Hayek, Nozick and Rothbard

Ali Çiçek

Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli
Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve
Reklamcılık Bölümü, Sivas, Türkiye
alicicek@mail.com

Geliş Tarihi/Received: 10.08.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 13.11.2024
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
31.12.2024

Öz: Bu çalışma, liberal gelenek içinde devlet ve bireysel özgürlüklere ilişkin farklı bakış açılarını dört etkili düşünürün merceğinden incelemektedir: John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard. Her biri liberalizmin benzersiz bir yorumunu temsil etmekte ve yönetim, adalet ve özgürlük üzerine zengin bir düşünce dokusuna katkıda bulunmaktadır. Bu makale, görüşlerini analiz etmek ve yan yana koymak için birincil metinlerden ve ikincil literatürden yararlanarak karşılaştırmalı bir metodoloji kullanmaktadır. Hipotez, dört kuramcının da bireysel özgürlüğü savunurken, devletin rolüne ilişkin kavramsallaştırmalarının, farklı felsefi temellerini yansıtacak şekilde önemli ölçüde farklılık gösterdiğidir. Rawls'un adalet teorisi adaleti ve eşitliği vurgularken, Hayek'in kendiliğinden oluşan düzeni ve piyasa mekanizmalarını savunmasıyla tezat oluşturmaktadır. Nozick'in minimal devleti bireysel haklara ve öz-sahipliğe odaklanırken, Rothbard'ın anarko-kapitalizmi gönüllü birlikler ve serbest piyasalar lehine devletin tamamen ortadan kaldırılması çağrısında bulunur. Bu perspektifleri inceleyerek, bu çalışma liberal geleneğin ve çağdaş siyasi düşünce üzerindeki etkilerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Liberalizm, Rawls, Hayek, Nozick, Rothbard

Abstract: This study explores the diverse perspectives on the state and individual freedoms within the liberal tradition through the lenses of four influential thinkers: John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick, and Murray Rothbard. Each represents a unique interpretation of liberalism, contributing to a rich tapestry of thought on governance, justice, and liberty. The paper employs a comparative methodology, drawing on primary texts and secondary literature to analyze and juxtapose their views. The hypothesis is that while all four theorists advocate for individual liberty, their conceptualizations of the state's role vary significantly, reflecting their distinct philosophical underpinnings. Rawls' theory of justice emphasizes fairness and equality, contrasting with Hayek's defense of spontaneous order and market mechanisms. Nozick's minimal state focuses on individual rights and self-ownership, while Rothbard's anarcho-capitalism calls for the complete abolition of the state in favor of voluntary associations and free markets. By examining these perspectives, this study aims to contribute to a deeper understanding of the liberal tradition and its implications for contemporary political thought.

Keywords: Liberalism, Rawls, Hayek, Nozick, Rothbard

Extended Abstract

An examination of John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick, and Murray Rothbard's perspectives on the state and freedom underscores the diversity and multifaceted nature of liberal thought. Each of these theorists, while sharing a commitment to the principles of liberalism, offers a unique vision of the optimal balance between individual liberty, state intervention and social justice. This comparative analysis not only illuminates the theoretical differences between these influential figures, but also offers critiques of their lasting impact on contemporary political and economic discourse. The study begins with John Rawls, whose theory of justice as equity emphasizes the importance of creating a social framework that provides equal fundamental freedoms while addressing social and economic inequalities. Rawls' Difference Principle advocates a redistributive state that prioritizes the welfare of the least advantaged members of society. Rawls' theoretical contributions continue to influence debates on social justice, welfare policies and the role of institutions in ensuring equality. In contrast, Friedrich

Cite as (APA 7): Çiçek, A. (2024). Dört liberalizm: Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard üzerinden devlet, adalet ve özgürlüklerin analizi. *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 7(2), 39-56. <https://doi.org/10.17550/jpal.1531226>

Hayek's classical liberalism advocates a minimal state, arguing that individual liberty is best protected through free market mechanisms. Hayek's emphasis on spontaneous order and his critique of central planning highlight the dangers of excessive state intervention. Hayek's work remains a cornerstone of contemporary free market advocacy, informing policies that prioritize deregulation, privatization and the protection of individual liberties.

Robert Nozick, representing the libertarian perspective, advocates a night watchman state whose sole function is to protect individual rights against coercion, theft and fraud. Nozick's theory of rights rejects redistributive justice, arguing that individuals have a right to their possessions as long as they were acquired through just means. Nozick's work has significantly shaped libertarian thought, especially in its emphasis on property rights and the limitation of state power. Rothbard takes the libertarian critique of the state to its logical extreme by advocating anarcho-capitalism. Rothbard envisions a stateless society in which all services, including law and defense, are provided by private entities operating in the free market. His radical approach challenges the legitimacy of state authority and offers a provocative critique of all forms of state intervention.

A comparative analysis of these four theorists reveals some fundamental themes and tensions within liberal thought. One of the most important of these is the debate over the role of the state in administering justice and protecting individual liberties. While Rawls sees the state as having an active role in redistributing resources and ensuring justice, Hayek, Nozick and Rothbard see state intervention as inherently coercive and detrimental to individual liberty. This fundamental disagreement highlights the diversity of interpretations of liberty and justice within the liberal tradition. Another critical theme is the difference between the concepts of justice and equality. Rawls' theory prioritizes social justice and the moral obligation to help the disadvantaged, while Hayek, Nozick and Rothbard emphasize procedural justice and the protection of individual rights. These different perspectives have profound implications for policymaking, especially in areas such as taxation, welfare and regulatory frameworks.

The economic implications of these theories are equally important. Rawls' support for a mixed economy contrasts sharply with Hayek and Nozick's advocacy of free market capitalism and Rothbard's call for a completely deregulated market. These economic philosophies influence contemporary debates about the appropriate balance between market forces and state intervention, with Rawlsian principles often informing progressive policies, while Hayekian and Nozickian ideas underpin conservative and libertarian approaches. The practical applications of these theories extend beyond national borders, influencing global governance and international relations. Rawls' principles of justice inform policies aimed at reducing global inequality, while Hayek and Nozick's ideas support free trade and market liberalization. Rothbard's anarcho-capitalism, though less embraced, challenges the legitimacy of international institutions and advocates a radical rethinking of global economic systems. In conclusion, the comparative analysis of John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick and Murray Rothbard provides a comprehensive understanding of the different perspectives of liberal thought on the state and liberties. Each theorist offers a unique lens through which to view the relationship between individual liberty, state power and social justice. Their contributions continue to shape contemporary political and economic debates, offering valuable insights into the ongoing quest to balance liberty and equality in a complex and ever-changing world.

The theoretical distinctions and practical implications of their work highlight the importance of engaging with these different perspectives to inform policymaking and address the challenges of modern governance. By understanding the nuances in their arguments, academics, policymakers and citizens can better manage the tensions between individual rights and collective responsibilities and ultimately contribute to the development of more just and equitable societies. The enduring relevance of these theories highlights the dynamic nature of liberal thought and its capacity to evolve in response to new challenges and changing contexts. As the world continues to grapple with issues such as

inequality, freedom and state power, the insights provided by Rawls, Hayek, Nozick and Rothbard remain essential tools for understanding and addressing these complex problems. In sum, this study has not only clarified the key differences and similarities between these influential liberal theorists, but also underscored the enduring importance of their contributions to a broader discourse on liberty, justice and the role of the state.

1. Giriş

Siyasal sistemler, birey, toplum ve devlet gibi unsurlara bakış açıları doğrultusunda farklılık gösterir. Her siyasal sistem, bu üç unsurdan birini öncelik olarak belirleyip felsefi temelini buna dayandırır. Siyasal sistemleri ele alan çalışmalar, bu üç unsur arasındaki gerilimi dikkate alarak değerlendirmelerini yaparlar. Faşizm, bir sistem olarak, devletin önceliğini savunurken sosyalizm kuramlarını toplumsal eşitlik üzerine inşa eder. Liberalizm ise bireyi merkeze alarak var olmayı ve gelişmeyi amaçlar. Bireyi sınırlayan ve onun gelişimini engelleyen toplum ve devlet baskılarına karşı bireyin tarafını tutar. Bireyi her şeyin merkezine yerleştirerek, onun her alanda özgür olmasını sağlamaya çalışır. Toplum ve devleti, bu alanları sınırlandıran baskıcı unsurlar olarak değerlendirir. Liberalizm, devletin gerekliliğini kabul ederken, toplumsal ilişkilerin kaçınılmaz olduğunu vurgular ve bireyin özgürlüğünün, diğer bireylerin özgürlükleri ile sınırlı olduğunu ifade eder. Bu yaklaşımı, liberalizmi devlet anlayışı bakımından faşizmden, toplum anlayışı bakımından sosyalizmden ve birey anlayışı bakımından anarşizmden farklı bir konuma yerleştirir. Liberalizm, tarihsel ve felsefi anlamda özgün bir niteliğe sahiptir. Hem bireyselliği hem çoğulculuğu, hem özgürlüğü hem de toplumsal çıkar birliğini, hem devletin sınırlandırılmasını hem de devletin zorunluluğunu savunması, bu özgünlük içinde bir sarkaç gibi gerçekler ve idealler arasında yer aldığını gösterir. Buna rağmen, liberalizm tarihsel bir olgu olarak hızlı bir şekilde gelişmeye devam etmektedir. Tarihsel birikimi ve felsefi bütünlüğüyle, her alanda kendini gerçekleştirilmeye çalışmaktadır. Güncel sorunlar ve olaylar karşısında ise kendini yenileme çabası içindedir (Çetin, 2001, s. 234).

Liberalizm, kendini yenileme çabalarını ve sürecini sürdürürken aynı temeller üzerinde farklı bakış açılarını sunabilen, nüans farklılıklarına sahip zengin bir ideoloji hüviyetine de kavuşmaktadır. Siyasi ve ahlaki bir felsefe olan liberalizm, özgürlük ve eşitlik fikirlerine dayanmaktadır. Temel ilke olarak ise bireysel hak ve özgürlüklerin korunmasını vurgular. Aydınlanma Çağı'nda ortaya çıkan liberalizm, başkalarının haklarını ihlal etmemek kaydıyla bireylerin kendi yollarını izleme hakkına sahip olduğu bir toplumu savunmaktadır (Çetin, 2002, s. 87). Bu temel fikir, sınırlarını aşmadan bu bireysel hakları korumak için tasarlanmış sınırlı bir hükümet inancıyla iç içe geçmiştir. Liberalizm, bir takım ilkeler manzumesine dayanan çağdaş bir ideolojidir. Bu temel ilkeler özgürlük, eşitlik, hukukun üstünlüğü, piyasa ekonomisi ve demokratik yönetimden meydana gelmektedir.

Liberalizmin ilk ilkesi özgürlüktür ve liberalizm, özgürlüğün ideolojisi olarak da bilinir. Liberallerin özgürlük kavramına bakış açısında bir fikir ayrılığı vardır. Bireysel özgürlüğü koruma eğilimindeki liberalizm, hükümetlerin yetki ve görevleri konusunda özgürlükleri negatif ve pozitif özgürlük olmak üzere iki farklı yaklaşımla ele almaktadır (Başdemir vd., 2022, s. 25). Klasik liberalizm, özgürlüğün negatif boyutunu esas alırken, modern liberalizm ve hatta bazı liberteryen düşünürlerde pozitif özgürlük yaklaşımı ilgi görmektedir (Brennan, 2015, ss. 59-61; Uslu, 2013, s. 24). Negatif özgürlük, bireylerin istedikleri gibi hareket etmelerine izin veren engellerin, bariyerlerin veya kısıtlamaların yokluğunu ifade eder. Pozitif özgürlük ise kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirecek güç ve kaynaklara sahip olmasını içerir. Özgürlüğün bu ikili yönü, hem kişisel özerkliğin hem de kişisel hedeflere ulaşma araçlarının önemini vurgular. Liberalizm, bireylerin çabalarında desteklenirken kendi çıkarlarını özgürce takip edebilecekleri bir toplum yaratmak için bu yönleri dengelemeye çalışır (Erdoğan, 2005, s. 163). Eşitlik liberalizmin bir diğer temel taşıdır ve eşit sonuçlardan ziyade eşit muamele ve fırsatlara odaklanır. Bu ilke, tüm bireylerin başarılı olmak için aynı yasal haklara ve fırsatlara sahip olması gerektiği fikrini destekler. Irk, cinsiyet, din veya diğer doğal özelliklere dayalı ayrımcılığı reddeder.

Liberalizm, liyakat ve çabanın başarıyı belirlediği adil bir oyun alanını savunur ve toplumsal yapıların belirli grupları diğerlerine tercih etmemesini sağlar (Uslu, 2013, ss. 37-39). Eşitliğe olan bu bağlılık, herkesin gelişme şansına sahip olduğu adil bir toplum yaratmayı amaçlar.

Hukukun üstünlüğü liberal toplumlarda temel bir unsurdur ve yasaların tüm bireylere eşit şekilde uygulanmasını sağlar. Bu ilke keyfi yönetime ve zorbalığa karşı koruma sağlayarak adalet ve hakkaniyeti teşvik eder. Hukukun üstünlüğü, bireysel hakları koruyan şeffaf, tutarlı ve öngörülebilir yasal çerçeveler gerektirir. Ayrıca, gücün kötüye kullanılmasını önlemek ve demokratik ilkeleri korumak için devlet kurumları içinde bir denge ve denetleme sistemi gerektirir. Hukukun üstünlüğüne bağlı kalarak liberalizm, bireylerin iktidardakilerin kaprislerinden korunduğu istikrarlı ve adil bir toplum yaratmayı amaçlar. Ekonomik özgürlük, serbest piyasaları ve özel mülkiyeti destekleyen liberalizmin bir diğer önemli yönüdür. Bireylerin mülk sahibi olma ve devletin gereksiz müdahalesi olmaksızın ekonomik faaliyetlerde bulunma hakkına sahip olması gerektiğini savunur. Bu ekonomik özgürlüğün yeniliğe, verimliliğe ve refaha yol açacağına inanılır. Bununla birlikte liberalizm, piyasa aksaklıklarını gidermek ve kamu mallarını sağlamak için bazı devlet müdahalelerine ihtiyaç olduğunu da kabul eder. Laissez-faire ekonomisi ve düzenleyici gözetim arasındaki bu denge, faydaların geniş çapta paylaşılmasını sağlarken ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi amaçlar (Erdoğan, 2017; Ashford, 2015).

Son olarak, çağdaş liberalizm demokratik yönetime güçlü bir vurgu yapar. Gücün, tipik olarak özgür ve adil seçimler yoluyla yönetilenlerin rızasından türettiği bir siyasi sistemi savunur. Demokratik ilkeler, bireylerin karar alma sürecinde söz sahibi olmasını sağlayarak yönetimde hesap verebilirliği ve duyarlılığı teşvik eder (Eser & Taylan, 2018, s. 104). Bu demokratik çerçeve, bireysel hakların korunması ve siyasi kurumların meşruiyetinin sürdürülmesi için elzemdir. Liberalizm, demokratik değerleri destekleyerek, bireylerin görüşlerini özgürce ifade edebilecekleri ve toplumlarını şekillendirmeye katılabilecekleri bir siyasi ortam yaratmaya çalışır. Sonuç olarak, liberalizm bireysel özgürlük, eşitlik, hukukun üstünlüğü, ekonomik özgürlük ve demokratik yönetim ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkeler bir yandan adalet ve hakkaniyeti teşvik ederken diğer yandan bireysel haklara değer veren ve koruyan bir toplum yaratmak için birlikte çalışır (Çetin, 2022). Liberalizmin kalıcı cazibesi, bireylerin arzularının peşinden özgürce gidebilecekleri ve onurlu ve saygılı bir şekilde yaşayabilecekleri bir dünya yaratma taahhüdünde yatmaktadır.

Siyasi ve felsefi bir doktrin olarak liberalizm, bireysel hakların önceliğini, hukukun üstünlüğünü ve sınırlı hükümet müdahalesini savunarak modern Batı siyasi düşüncesinin hatlarını derinden şekillendirmiştir. Aydınlanma köklerinden çağdaş tezahürlerine kadar liberalizm, uygulandığı çeşitli tarihsel, sosyal ve ekonomik bağlamları yansıtan önemli bir evrim geçirmiştir. Liberalizmin esnekliği ve uyarlanabilirliği onun kalıcı olmasını sağlamıştır, ancak bu çeşitlilik aynı zamanda liberal düşünce içindeki çeşitli akımları anlamak gibi bir zorluğu da beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard tarafından ifade edilen devlet ve bireysel özgürlüklere ilişkin bakış açılarının kapsamlı ve karşılaştırmalı bir analizini sunmaktır. Bu dört düşünür, liberal ilkelere olan ortak bağlılıklarına rağmen, devletin rolü ve bireysel özgürlüklerin doğası hakkında farklı ve bazen çelişkili görüşler sunmaktadır. Bu bakış açılarını sistematik olarak inceleyen bu çalışma, liberal düşüncenin zengin dokusunu ve bunun çağdaş siyaset teorisi üzerindeki etkilerini aydınlatmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

- Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın devlete ilişkin görüşleri arasındaki temel farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?
- Bireysel özgürlüklere bakış açıları nasıl farklılık göstermektedir ve bu farklılıklar hangi felsefi temellere dayanmaktadır?
- Teorilerinin yönetim, adalet ve özgürlük üzerine güncel tartışmalar için ne gibi çıkarımları vardır?

Bu çalışma Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın görüşlerini analiz etmek ve yan yana koymak için hem birincil metinler hem de ikincil literatürden yararlanarak karşılaştırmalı bir metodoloji kullanmaktadır. Birincil kaynaklar arasında Rawls'un *Bir Adalet Teorisi*, Hayek'in *Kölelik Yolu ve Özgürlüğün Anayasası*, Nozick'in *Anarşi, Devlet ve Ütopya* ve Rothbard'ın *İnsan, İktisat ve Devlet ve Özgürlük Arayışları* gibi ufuk açıcı eserler yer almaktadır. İkincil literatür, karşılaştırmalı çerçeveyi zenginleştiren eleştirel perspektifler ve bağlamsal analizler sunmaktadır. Çalışma, bu metinlerin sistematik bir analizi yoluyla, her bir teorisyenin devlet ve bireysel özgürlüklere ilişkin görüşlerinin felsefi temellerini ve pratik sonuçlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çağdaş siyasi söylemde, devletin rolü ve bireysel özgürlüklerin korunmasına ilişkin tartışmalar giderek kutuplaşmaktadır. Popülist hareketlerin yükselişi, geleneksel kurumlara yönelik artan şüphecilik ve sosyal adalet için süregelen mücadele, liberalizmin teorik temellerini anlamının önemini vurgulamaktadır. Bu çalışma, Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard tarafından sunulan farklı liberalizm yorumlarını inceleyerek, liberalizm üzerine daha bilgili ve incelikli bir söyleme katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu perspektifleri anlamak sadece akademik sorgulama için değil, aynı zamanda karmaşık siyasi ve sosyal sorunlarla boğuşan bir dünyada pratik politika yapımı için de çok önemlidir. Bu düşünürlerin her biri hakkında ayrı ayrı kapsamlı çalışmalar mevcut olsa da, devlet ve bireysel özgürlükler hakkındaki görüşlerini sistematik olarak yan yana getiren karşılaştırmalı analizler nispeten azdır. Mevcut çalışmalar, her bir teorisyenin argümanlarının iç tutarlılığına veya siyaset teorisinin belirli alanlarına yaptıkları katkılara odaklanma eğilimindedir (Fried, 2013; Öztürk, 2013). Ancak, hem bu düşünürleri birleştiren ortak ilkeleri hem de yaklaşımlarını birbirinden ayıran temel farklılıkları vurgulayan kapsamlı bir karşılaştırmalı analiz eksiktir. Bu çalışma, ayrıntılı bir karşılaştırmalı analiz sunarak bu boşluğu doldurmayı ve böylece liberal düşüncenin çeşitliliği ve karmaşıklığı hakkında yeni içgörüler sunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada sunulan karşılaştırmalı analiz, liberal gelenek içerisindeki karmaşıklık ve çelişkilerin anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın farklı bakış açılarını inceleyen bu çalışma, yönetim, adalet ve özgürlük konularındaki çağdaş tartışmalara değerli açılımlar sunmaktadır. Bu çalışmanın bulguları, modern dünyada liberalizmin daha bilinçli ve incelikli bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunarak hem akademik söylem hem de kamu politikası için önemli çıkarımlara sahiptir. Liberal gelenek, değişen sosyal, ekonomik ve siyasi bağlamlara uyum sağlayarak yüzyıllar boyunca evrim geçirmiştir. Aydınlanma dönemindeki kökenlerinden çağdaş siyasi düşüncedeki tezahürlerine kadar liberalizm, demokratik kurumların gelişiminin, bireysel hakların korunmasının ve ekonomik özgürlüğün teşvik edilmesinin arkasındaki itici güç olmuştur. Bu çalışma Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın bakış açılarını bu daha geniş tarihsel ve entelektüel bağlam içinde konumlandırarak liberal fikirlerin kalıcı geçerliliğini ve uyarlanabilirliğini vurgulamaktadır.

Bu çalışmada incelenen düşünürlerin her biri liberal gelenek içinde farklı bir teorik yaklaşımı temsil etmektedir. Rawls'un adalet teorisi deontolojik etik ve sosyal sözleşme teorisine dayanmakta, adalet ve eşitliği vurgulamaktadır. Hayek'in klasik liberalizmi Avusturya ekonomisine ve merkezi planlamaya karşı derin bir şüphecilığe dayanır. Nozick'in liberteryenizmi öz sahiplik ve asgari devlet müdahalesi ilkelerine dayanırken, Rothbard'ın anarko-kapitalizmi devletin tamamen ortadan kaldırılmasını ve gönüllü birliklerin önceliğini savunur. Bu farklı teorik temeller liberal düşüncenin zenginliğini ve karmaşıklığını yansıtmakta, devletin rolü ve bireysel özgürlükler konusunda süregelen tartışmalara değerli açılımlar sunmaktadır. Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın bakış açılarının sistematik ve karşılaştırmalı bir analizini sunan bu çalışma, liberalizm literatürüne çeşitli şekillerde katkıda bulunmaktadır. İlk olarak, liberal gelenek içindeki çeşitliliği ve karmaşıklığı vurgulayarak liberal düşüncenin basitleştirici nitelendirmelerine meydan okumaktadır. İkinci olarak, farklı liberal perspektiflerin teorik temelleri ve pratik sonuçları hakkında incelikli bir anlayış sunarak liberalizm üzerine daha bilgili ve dengeli bir söyleme katkıda bulunmaktadır. Son olarak, hızla değişen dünyada yönetim, adalet ve özgürlük tartışmalarını bilgilendirerek çağdaş siyaset teorisi ve pratiği için değerli öngörüler sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard tarafından ifade edilen devlet ve bireysel özgürlükler perspektiflerinin kapsamlı ve karşılaştırmalı bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, bu dört düşünür tarafından sunulan farklı liberalizm yorumlarını inceleyerek, liberal geleneğin ve bunun çağdaş siyasi düşünce üzerindeki etkilerinin daha bilinçli ve incelikli bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Görüşlerinin sistematik bir analizi yoluyla bu çalışma, her bir teorisyenin bakış açısının felsefi temellerini ve pratik sonuçlarını ortaya çıkarmayı ve hem akademik sorgulama hem de pratik politika oluşturma için değerli içgörüler sunmayı amaçlamaktadır.

2. Modern Liberalizmin Öncüsü: John Rawls

Çağdaş siyaset felsefesinin önemli aktörlerinden olan ve modern liberalizmin öncüsü sayılan Rawls (Ryan, 2012, s. 508), Isaiah Berlin ve Stuart Hampshire gibi önde gelen filozoflardan etkilenmiştir. 1971'de yayınlanan *A Theory of Justice (Bir Adalet Teorisi)* adlı ufuk açıcı çalışması, liberal bir toplumda adalet ve eşitliği tartışmak için sağlam bir çerçeve sunarak siyaset felsefesinde önemli yankı uyandırmıştır. Rawls'un entelektüel geçmişi, John Locke, Jean-Jacques Rousseau ve Immanuel Kant gibi klasik filozoflardan ilham alan sosyal sözleşme teorisi geleneklerine dayanmaktadır. Rawls'un felsefi yaklaşımı rasyonalizme bağlılık, bireylerin doğuştan gelen değerine olan inanç ve siyaset ve ahlak felsefesinin merkezinde yer alan hakkaniyet ve adalet ilkelerine odaklanma ile karakterize edilebilir (Arnhart, 2008, ss. 394-398; Pogge, 2007).

Rawls'un adalet teorisi, adalet ve eşitliğin garantörü olarak devlet fikrine dayanmaktadır. Rawls, devletin adil koşullar altında tüm rasyonel bireylerin kabul edeceği ilkeler temelinde işlediği iyi düzenlenmiş bir toplum tasavvur etmektedir. Bu vizyon, bireylerin kendi sosyal statüleri, yetenekleri veya kişisel önyargılarından habersiz bir "cehalet peçesi" arkasından adalet ilkelerini seçtikleri hipotetik bir senaryo olan "orijinal pozisyon" kavramı aracılığıyla ifade edilmektedir (Demir, 2018, ss. 24-27). Rawls'a göre devlet, bireylerin yaşam şanslarını etkileyen siyasi, ekonomik ve sosyal kurumları içeren toplumun temel yapısının korunmasında çok önemli bir role sahiptir. Devletin birincil işlevi, bu kurumların adalet ilkelerine göre işlemlerini sağlamak ve böylece kaynakların ve fırsatların adil bir şekilde dağıtılmasını teşvik etmektir (Rawls, 2024). Bu, yalnızca temel özgürlüklerin korunmasını değil, aynı zamanda "farklılık ilkesi"nde ifade edildiği gibi, toplumun en az avantajlı üyelerinin yararına olmasını sağlamak için ekonomik eşitsizliklerin düzenlenmesini de içermektedir (Kocaoğlu, 2022).

Rawls'un teorisinin merkezinde eşit temel özgürlükler ilkesi yer alır. Rawls, her bireyin, başkaları için de benzer bir şema ile uyumlu olan en kapsamlı eşit temel özgürlükler şeması üzerinde eşit hakka sahip olduğunu ileri sürer (Öztürk, 2013, ss. 75-76). Bu özgürlükler arasında siyasi özgürlükler (oy verme ve aday olma hakkı gibi), ifade ve toplanma özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ve kişisel özgürlükler (keyfi tutuklanmama ve kişisel mülk edinme hakkı gibi) yer alır. Rawls'un özgürlükler konusundaki görüşü aynı zamanda "hakkaniyet olarak adalet" kavramıyla da bağlantılıdır. Rawls'a göre adil bir toplum, bireylerin özgürlüklerinin eşit şekilde korunduğu ve bunlara saygı gösterildiği bir toplumdur (Rawls, 2020). Bu, devletin yalnızca bu özgürlükleri ihlal etmekten kaçınması değil, aynı zamanda bireylerin bu özgürlüklerden eşit şekilde yararlanabilecekleri koşulları aktif olarak yaratması gerektiği anlamına gelir. Rawls, diğer özgürlükleri korumak veya kaynakların adil dağılımını sağlamak için özgürlükler üzerinde bazı sınırlamaların gerekli olabileceğini kabul eder (Kocaoğlu, 2022), ancak bu tür sınırlamalar orijinal pozisyonda kabul edilen ilkeler çerçevesinde gerekçelendirilmelidir.

Rawls'un teorisi hem oldukça etkili olmuş hem de önemli eleştirilere maruz kalmıştır. Başlıca eleştirilerden biri, Rawls'un yeniden dağıtımcı adalete yaptığı vurgunun bireysel hak ve özgürlüklere, özellikle de mülkiyet haklarına zarar verdiğini savunan Robert Nozick gibi liberteryen düşünürlerden gelmektedir. Nozick, bireylerin emeklerinin meyveleri üzerinde hak sahibi olduğunu ve devlet tarafından dayatılan herhangi bir yeniden dağıtımın bu ilkeyi ihlal ettiğini iddia eder. Michael Sandel gibi komüniteryen diğer eleştirilenler, Rawls'un teorisinin bireyleri sosyal ve tarihsel bağlarından

aşırı derecede soyutladığını, topluluk ve geleneğin bireylerin kimlik ve değerlerini şekillendirme yollarını açıklayamadığını savunmaktadır. Rawls'un bireyciliğe odaklanmasının, adil bir toplumun şekillendirilmesinde toplumsal bağların ve paylaşılan anlayışların önemini ihmal ettiğini iddia etmektedirler (Demir, 2018; Kukathas & Pettit, 1990; Yalçın, 2023).

Bu eleştirilere rağmen, Rawls'un siyaset felsefesi üzerindeki etkisi derin olmuştur. Çalışmaları adalet, eşitlik ve devletin rolüne ilişkin tartışmaları yeniden şekillendirmiş, hukuk, ekonomi ve kamu politikaları da dâhil olmak üzere çok çeşitli disiplinleri etkilemiştir. Bir Adalet Teorisi siyaset felsefesinde temel bir metin olmaya ve Rawls'un fikirleri sosyal adalet ve liberal demokrasi tartışmaları için bir referans noktası olmaya devam etmektedir (Wolff, 2001, ss. 358-361). John Rawls'un adalet teorisi, liberal bir toplumda devletin rolünü ve bireysel özgürlüklerin korunmasını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Orijinal pozisyon ve cehalet peçesi kavramları, adalet ve eşitliğe öncelik veren adalet ilkelerinin türetilmesi için güçlü bir yöntem sunar (Skorupski, 2017). Fikirleri, özellikle liberteryen ve komüniteryen perspektiflerden önemli eleştirilere maruz kalmış olsa da, Rawls'un siyasi düşünce üzerindeki etkisi yadsınamaz. Devletin temel özgürlükleri korurken kaynakların ve fırsatların adil bir şekilde dağıtılmasını sağladığı adil toplum vizyonu, hem akademisyenlere hem de politika yapıcılara ilham vermeye ve meydan okumaya devam etmektedir.

3. Klasik Liberalizm ve Piyasa Ekonomisinin Savunucusu: Friedrich von Hayek

Friedrich August von Hayek, klasik liberalizm ve serbest piyasa kapitalizmini savunmasıyla tanınan önemli bir ekonomist ve filozoftur. Hayek'in entelektüel yolculuğu, Avusturya İktisat Okulu'nda, özellikle de Ludwig von Mises'ten etkilendiği Viyana Üniversitesi'nde başlamıştır. Hayek'in kariyeri, fiyat mekanizması ve spontane düzen üzerine ufuk açıcı fikirlerini geliştirdiği London School of Economics ve ekonomik özgürlük ile siyasi özgürlük arasındaki ilişkiyi daha fazla araştırdığı Chicago Üniversitesi de dahil olmak üzere birçok ülke ve kurumu kapsamıştır. En etkili eserleri arasında *Kölelik Yolu* (2024), *Özgürlüğün Anayasası* (2013) ve *Hukuk, Yasama ve Özgürlük* (2012) sayılabilir. Hayek'in fikirleri ekonomi, siyaset teorisi ve hükümetin toplumdaki rolüne ilişkin çağdaş tartışmaları önemli ölçüde şekillendirmiştir.

Hayek'in devlete bakış açısı, merkezi planlamaya duyduğu derin şüphecilikten ve minimal devlet savunuculuğundan kaynaklanır. Ekonomik sistemlerin karmaşıklığının merkezi kontrolü doğası gereği verimsiz ve başarısızlığa eğilimli hale getirdiğini savunur. Hayek'e göre hiçbir merkezi otorite, kaynakların tahsisi konusunda bilinçli kararlar almak için gereken dağınık bilgiye sahip olamaz. Bu anlayış, bilginin doğası gereği merkezi olmadığını ve en iyi şekilde serbest piyasa ekonomisinde fiyat mekanizması aracılığıyla kullanıldığını ileri süren ünlü bilgi sorunu kavramında özetlenmiştir (Wapshott, 2017, ss. 215-221). Hayek'in ideal devleti, hukukun üstünlüğünü uygulayan, bireysel mülkiyet haklarını koruyan ve bireylerin özgürce ekonomik faaliyetlerde bulunabileceği bir çerçeveyi muhafaza eden bir devlettir. Hayek, "hukuk" ve "mevzuat" arasında ayırım yaparak, ilkinin kendiliğinden oluşan düzenden kaynaklandığını ve bireysel özgürlükleri korumaya hizmet ettiğini, ikincisinin ise genellikle keyfi hükümet müdahalesinden kaynaklandığını ve özgürlüğü baltalayabileceğini savunur. Hayek'e göre devletin rolü, piyasaların serbestçe işlemesine ve bireysel özgürlüklerin korunmasına olanak tanıyan istikrarlı bir yasal ortam yaratmakla sınırlı olmalıdır (Hayek, 2024).

Hayek'in özgürlükler konusundaki görüşü, toplumu örgütlemenin bir aracı olarak serbest piyasanın üstünlüğüne olan inancıyla yakından bağlantılıdır. Hayek, ekonomik özgürlüğün, bireylere kendi hedeflerinin peşinden gitme imkânı sağladığı ve devlet gücüne olan bağımlılıklarını azalttığı için siyasi özgürlüğün ön koşulu olduğunu savunur (Hayek, 2013). *Kölelik Yolu* (2024) adlı eserinde Hayek, ekonomik yaşam üzerindeki devlet kontrolünün kaçınılmaz olarak kişisel özgürlüklerin erozyona uğramasına ve otoriterliğin yükselmesine yol açtığı uyarısında bulunur. Hayek'in görüşünün merkezinde, kişisel özerkliğin ve bireylerin kendi seçimlerini yapabilmelerinin önemini vurgulayan bireycilik kavramı yer almaktadır. Hayek'e göre özgür bir toplum, bireylerin hukukun üstünlüğü

çerçevesinde, devletin gereksiz müdahalesi olmaksızın kendi çıkarlarının peşinden gitmekte özgür olduğu bir toplumdur. Hayek ayrıca, yenilikçiliği ve verimliliği teşvik eden ve böylece genel toplumsal refaha katkıda bulunan bir keşif süreci olarak rekabetin önemini vurgular. Hayek'in özgürlük savunusu sosyal adalet eleştirisine kadar uzanır. Devlet müdahalesi yoluyla dağıtıcı adalet arayışının sadece pratik olmadığını değil, aynı zamanda bireysel özgürlükle de bağdaşmadığını savunur. Hayek'e göre, yeniden dağıtım yoluyla ekonomik eşitliği sağlama girişimleri özgür bir toplumun ilkelerini zedeler ve gücün devletin elinde toplanmasına yol açar ki bu da sonuçta özgürlüğe zarar verir (Boudreaux, 2023; Butler, 2001).

Hayek'in fikirleri hem oldukça etkili olmuş hem de önemli eleştirilere maruz kalmıştır. Önemli eleştirilerden biri, Hayek'in serbest piyasa ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalmasının ekonomik kriz dönemlerinde devlet müdahalesine duyulan ihtiyacı ele almadığını savunan Keynesyen iktisat savunucularından gelmektedir. Büyük Buhran ve sonraki durgunlukların da gösterdiği gibi, ekonomiyi istikrara kavuşturmak ve ekonomik gerilemelerin etkilerini hafifletmek için devlet müdahalesinin gerekli olduğunu iddia etmektedirler (Yılmaz & Keskin, 2018). Bir başka eleştiri de Hayek'in dağıtıcı adaleti reddetmesinin sosyal ve ekonomik eşitsizlik gerçeklerini göz ardı ettiğini savunan sosyal adalet savunucularından gelmektedir. Tamamen serbest piyasa sisteminin toplumun en savunmasız üyeleri için yeterli desteği sağlayamadığını ve adil bir toplum için bir miktar yeniden dağıtımın gerekli olduğunu iddia etmektedirler. Eleştirmenler ayrıca Hayek'in bireyciliğe yaptığı vurgunun, aidiyet ve karşılıklı destek duygusunun geliştirilmesinde sosyal ve toplumsal bağların önemini göz ardı ettiğini savunmaktadır (Tebble, 2009). Bu eleştirilere rağmen, Hayek'in siyasi ve ekonomik düşünce üzerindeki etkisi derin olmuştur. Hayek'in fikirleri ekonomi, siyaset bilimi ve hukuk gibi çok çeşitli disiplinleri etkilemiş ve hükümetin rolü, ekonomik özgürlüğün önemi ve merkezi planlamanın tehlikelerine ilişkin çağdaş tartışmaları şekillendirmiştir. Hayek'in klasik liberalizm ve serbest piyasa savunusu, dünyanın dört bir yanındaki politika yapıcılar, akademisyenler ve sınırlı hükümet savunucuları arasında yankı bulmaya devam etmektedir.

Friedrich Hayek'in siyasi ve ekonomik düşünceye katkıları, klasik liberalizmin ve serbest piyasanın erdemlerinin sağlam bir savunusunu sunar. Bilgi sorunu, bireysel özgürlüğün önemi ve merkezi planlamanın tehlikelerine ilişkin görüşleri, devlet müdahalesinin güçlü bir eleştirisini ve minimal bir devletin faydaları için ikna edici bir argüman sağlamaktadır. Fikirleri, özellikle Keynesyen ekonomi ve sosyal adalet savunucuları tarafından önemli eleştirilere maruz kalmış olsa da, Hayek'in çalışmaları özgürlükçü düşüncenin temel taşlarından biri olmaya ve hem akademisyenlere hem de politika yapıcılara ilham vermeye ve meydan okumaya devam etmektedir.

4. Minimal Devlet Taraftarı Bir Liberteryen: Robert Nozick

Robert Nozick, fikri açıdan klasik liberalizme yakın olmakla birlikte devlete biçtiği yetki ve sorumluluklar açısından, küçük nüans farklılıkları nedeniyle daha farklı bir kategoride ele alınan bir siyaset felsefecisidir (Uslu, 2007). Çalışmaları özellikle özgürlükçü görüşleriyle siyaset teorisini önemli ölçüde etkilemiş seçkin bir filozoftur. Nozick'in felsefi yolculuğu, kişisel özgürlük, devlet otoritesi ve sosyal adalet tartışmalarının damgasını vurduğu 1960'lı ve 1970'li yılların entelektüel iklimi tarafından önemli ölçüde şekillendirilmiştir. Nozick'in felsefi yaklaşımı, John Locke ve Friedrich Hayek gibi klasik liberal düşünürlerin yanı sıra, 1974 yılında yayınlanan *Anarşi, Devlet ve Ütopya* (2015) adlı kendi ufuk açıcı kitabında eleştirel bir şekilde ele aldığı *Bir Adalet Teorisi* adlı çalışmasıyla John Rawls gibi çağdaş filozoflardan da büyük ölçüde etkilenmiştir.

Nozick, doğal haklar teorisini merkeze alarak, minimal devletin meşruiyetini savunur. Bu yaklaşım, Lockean doğal hukuk geleneği ile örtüşür, ancak Nozick'in kendi özgün katkıları da vardır. Nozick'in argümanları, özellikle görünmez el mekanizması üzerinden devlete geçiş sürecini açıklaması, geleneksel

sosyal sözleşme teorilerinden farklılaşmaktadır. Nozick, anarşizm ile minarkizm¹ arasındaki farkları vurgular. Anarşistler, devletin tamamen ortadan kaldırılmasını savunurken, Nozick minimal bir devletin belirli koşullar altında meşru olduğunu ileri sürmektedir (Nozick, 2015). Bu durum, Nozick'in liberteryen çevrelerde bile eleştirilmesine neden olmuştur. Nozick'in argümanlarının, anarşizm karşısında yetersiz kaldığı ve devletin meşruiyetini savunma çabasının yeterince güçlü olmadığı eleştirileri sıkça dile getirilmiştir. Öte yandan Nozick'in liberalizme en dikkat çekici katkılarından biri, tazminat ilkesi üzerine geliştirdiği argümandır. Bu ilkeye göre, devletin minimal olması, bireylerin haklarının ihlal edilmemesi için gereklidir. Nozick, devletin, bireylerin korunmasını sağlarken, aynı zamanda haklarının ihlal edilmediğinden emin olması gerektiğini savunur. Bu argüman, Nozick'in devletin meşruiyetine dair ileri sürdüğü temel noktalardan biridir (Uslu, 2007, ss. 155-165).

Nozick'in temel tezi, minimal bir devletin, doğal hakları ihlal etmeden nasıl meşrulaştırılabileceği üzerinedir. Başka bir deyişle Nozick'in siyaset teorisinin özünde, gerekçelendirilebilecek en kapsamlı devlet olduğunu savunduğu minimal devlet kavramı yer almaktadır. Anarşi, Devlet ve Ütopya adlı eserinde Nozick, devletin birincil işlevinin bireylerin haklarını, özellikle de yaşam, özgürlük ve mülkiyet haklarını korumak olduğunu öne sürmektedir. Bu temel hakların korunmasının ötesinde herhangi bir devlet müdahalesinin bireysel özgürlüklerin ve özerkliğin ihlali anlamına geldiğini iddia ederek devletin daha geniş kapsamlı işlevlerine karşı çıkmaktadır (Nozick, 2015). Nozick'in devlete bakış açısı, bireylerin kendi bedenlerini ve emeklerinin meyvelerini kontrol etme konusunda dokunulmaz bir hakka sahip olduklarını ileri süren öz-mülkiyet ilkesine dayanmaktadır. Bu ilke onu, devletin başkalarına fayda sağlamak için bazı bireylerden kaynak almasını gerektiren her türlü yeniden dağıtımçı adaleti reddetmeye yönlendirir. Rawls'un farklılık ilkesini, devletin toplumsal eşitlik adına zenginliği yeniden dağıtmasına izin vererek bireysel hakları haksız yere ihlal ettiğini savunarak eleştirir. Nozick'e göre adil bir devlet, faaliyetlerini bireysel hakların korunmasıyla sınırlayan ve her türlü ekonomik yeniden dağıtımdan kaçınan devlettir (Nozick, 2024; Öztürk, 2013).

Nozick'in özgürlükler konusundaki görüşü, bireysel haklara ve öz sahiplik kavramına olan bağlılığıyla yakından ilişkilidir. Nozick, eylemlerinin başkalarının haklarını ihlal etmemesi koşuluyla bireylerin özgürce hareket etme hakkına sahip olduğunu savunur. Bu liberteryen görüş negatif özgürlükleri, yani devlet de dâhil olmak üzere başkalarının müdahalesine karşı özgürlüğü vurgular. Nozick'e göre devletin rolü, zorlamayı önlemek ve bireylerin kendi hedef ve çıkarlarını özgürce takip etme haklarını korumakla sınırlandırılmalıdır. Anarşi, Devlet ve Ütopya'da Nozick, bireylerin haklarına saygı gösterdikleri sürece farklı değerlere ve yaşam tarzlarına sahip çok sayıda topluluğun bir arada var olmasına olanak tanıyan bir kavram olan "ütopya çerçevesi" fikrini ortaya atar. Bu çerçeve, Nozick'in bireysel seçimin önemine ve toplulukların oluşturulmasında bireylerin gönüllü birlikteliğine olan inancının altını çizmektedir. Adil bir toplumun, çok çeşitli sosyal düzenlemelere izin veren ve bireylerin yaşamak istedikleri hayatı seçme özgürlüğüne saygı duyan bir toplum olduğunu iddia etmektedir.

Nozick'in siyaset teorisi hem etkili hem de tartışmalı olmuştur. Önemli eleştirilerden biri John Rawls gibi daha eşitlikçi adalet teorilerinin savunucularından gelmektedir. Eleştirilenler, Nozick'in bireysel haklara ve asgari devlet müdahalesine yaptığı vurgunun, özgürlükçü bir çerçevede ortaya çıkabilecek sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri göz ardı ettiğini savunmaktadır (Coram, 1988). Bir çeşit yeniden dağıtıcı adalet olmaksızın, bir toplumun tüm üyeleri için yeterli fırsat ve kaynak sağlayamayabileceğini, bunun da zenginlik ve güçte önemli eşitsizliklere yol açabileceğini iddia etmektedirler (Wei, 2008). Bir başka eleştiri de Nozick'in bireysel haklara odaklanmasının, bireylerin kimlik ve değerlerini şekillendirmede topluluk ve sosyal ilişkilerin önemini ihmal ettiği yönündedir. Bu eleştirilere göre Nozick, salt özgürlükçü bir çerçevenin, bireylerin sosyal bağlamlara gömülme biçimlerini ve toplumsal

¹ Minarkizm kavramı liberteryen değerler ve ilkelerden hareket etmekle birlikte, devletin ahlâken meşru olduğu veya özgürlüklerin korunması için gerekli olduğu sonucuna ulaşan, ancak her türlü devletin değil sadece ve sadece minimal bir devletin (gece bekçisi devlet, sınırlı devlet) meşru olduğunu ileri süren anlayışı tanımlamak için kullanılmaktadır (Uslu, 2007, s. 144).

bağların sosyal uyumu ve karşılıklı desteği teşvik etmedeki rolünü açıklamakta başarısız kalmıştır (Davis, 1991, s. 293; O'Hanlon, 2009, s. 7). Bu eleştirilere rağmen, Nozick'in siyaset felsefesi üzerindeki etkisi derin olmuştur. Anarşi, Devlet ve Ütopya liberter düşüncenin temel metinlerinden biri olmaya ve devletin rolü, bireysel haklar ve ekonomik adalet tartışmalarını etkilemeye devam etmektedir. Nozick'in fikirleri, sınırlı hükümet, serbest piyasa ve bireysel özgürlükleri savunan çağdaş siyasi hareketlerde de yankı bulmuştur (F'ranch, 1977, ss. 158-160).

Robert Nozick'in siyaset felsefesine katkıları, özgürlükçü ilkelerin zorlayıcı ve titizlikle tartışılmış bir savunmasını sunmaktadır. Bireysel hakların korunması ve öz-mülkiyet ilkesine dayanan minimal devlet vizyonu, daha geniş kapsamlı adalet teorilerine güçlü bir karşı çıkış noktasını ifade etmektedir. Fikirleri, özellikle sosyal ve ekonomik eşitsizlik konularında önemli eleştirilere maruz kalmış olsa da, Nozick'in çalışmaları siyaset teorisi ve devletin rolü tartışmalarında kritik bir referans noktası olmaya devam etmektedir. Bireysel özgürlüklere ve sosyal düzenlemelerin gönüllü doğasına yaptığı vurgu, adil bir toplum arayışında kişisel özgürlük ve devlet otoritesi arasındaki dengeyi yeniden düşünmeyi gerektirmektedir.

5. Anarko-kapitalist: Murray Rothbard

Murray N. Rothbard, liberteryen düşüncenin ve modern Avusturya İktisat Okulu'nun gelişiminde öncü bir figürdür. Rothbard'ın entelektüel yolculuğu, praxeoloji ve ekonomi teorisi alanındaki çalışmaları ve Rothbard'ın kendi katkılarının temelini oluşturan akıl hocası Ludwig von Mises tarafından derinden şekillendirilmiştir. Bir diğer önemli etki Friedrich Hayek'in çalışmalarıdır, ancak Rothbard nihayetinde kendi daha radikal görüşlerini geliştirmek için Hayek'in klasik liberalizminden ayrılmıştır (Powell & Stringham, 2009). Rothbard'ın başlıca eserleri arasında *İnsan, İktisat ve Devlet* (2023b), *İktidar ve Piyasa* (2023a) ve *Özgürlük Arayışları* (2016) sayılabilir. Rothbard'ın üretken yazıları sadece ekonomi teorisini kapsamamış, aynı zamanda felsefe, tarih ve siyaset bilimine de uzanmıştır. Rothbard'ın yaklaşımı, serbest piyasaların sadık bir savunuculuğu ile devlet gücünün radikal bir eleştirisini birleştirerek, özel mülkiyet ve gönüllü mübadele sistemi lehine devletin tamamen ortadan kaldırılması çağrısında bulunan anarko-kapitalizm teorisiyle doruğa ulaşmıştır (Samuels, 1998).

Rothbard'ın devlete bakış açısı açık bir şekilde eleştireldir. Devleti, bireysel hakları ihlal eden ve serbest piyasayı engelleyen, doğası gereği zorlayıcı bir kurum olarak görür. Rothbard'ın analizine göre devlet temelde bir güç tekelcisidir, öncelikle vergilendirme yoluyla kaynak elde etmek ve düzenlemeler ve yasalar yoluyla topluma kendi iradesini dayatmak için vardır (Rothbard, 2024). Amaçlanan faydaları ne olursa olsun, tüm devlet eylemlerinin, bireylere karşı güç kullanımına dayandıkları için nihai olarak gayrimeşru olduğunu savunur (Gordon, 2024). Rothbard'ın eleştirisi devletin varlığının temeline kadar uzanır. Toplumsal sözleşme kavramını reddeder, bunun yerine devletin tarihsel olarak gönüllü bir anlaşmadan ziyade fetih ve zorlama yoluyla ortaya çıktığını öne sürer. Bu da onun, hem gereksiz hem de zararlı olduğu için devletin tamamen ortadan kaldırılması gerektiği şeklindeki radikal sonucuna götürür (Prychitko, 1997). Rothbard, devletin yerine, hukuk, savunma ve altyapı dâhil olmak üzere şu anda devlet tarafından sağlanan tüm hizmetlerin rekabetçi bir piyasa ortamında faaliyet gösteren özel girişimler tarafından yönetildiği bir anarko-kapitalizm sistemini savunmaktadır.

Rothbard'ın özgürlükler konusundaki görüşünün merkezinde bireysel özgürlüğü ve mülkiyet haklarını kararlılıkla savunması yer alır. Gerçek özgürlüğün ancak bireylerin kendi seçimlerini yapmakta özgür oldukları ve mülkiyet haklarına tam olarak saygı gösterildiği bir toplumda var olabileceğini savunur (Gordon, 2024). Rothbard, her türlü devlet müdahalesinin, ister vergilendirme, ister düzenleme ya da diğer zorlama araçlarıyla olsun, bu hakları zorunlu olarak ihlal ettiğini iddia eder. Özgürlük Arayışları adlı eserinde Rothbard, tüm etkileşimlerin gönüllü olduğu ve gerekli tüm hizmetlerin devlet yerine piyasa tarafından sağlandığı özgür bir toplum vizyonunun ana hatlarını çizmektedir. Tamamen serbest bir piyasa sisteminin sadece daha verimli değil, aynı zamanda bireylerin egemenliğine ve mülklerini uygun gördükleri şekilde kullanma haklarına saygı duyduğu için daha adil olduğuna inanmaktadır.

Rothbard'ın ideal toplumu, bireylerin herhangi bir müdahale olmaksızın barışçıl faaliyetlerde bulunmakta özgür olduğu ve anlaşmazlıkların devlet mahkemeleri yerine özel tahkim yoluyla çözüldüğü bir toplumdur (Rothbard, 2016). Rothbard'ın özgürlük savunuculuğu, zorunlu askerlik ve zorunlu eğitim de dâhil olmak üzere her türlü gönülsüz köleliğe karşı çıkmasına kadar uzanır. Bu uygulamaların bireysel özerkliği ihlal ettiğini ve özgür bir toplumla bağdaşmadığını savunur. Ona göre, gönüllü etkileşimlere ve mülkiyet haklarına karşılıklı saygıya dayanan bir toplum, gerçekten özgür olan tek toplumdur (Aktan & Yolal Eroğlu, 2019, s. 121; Bessner, 2014).

Rothbard'ın radikal fikirleri önemli tartışmalara ve eleştirilere yol açmıştır. En önemli eleştirilerden biri devletsiz bir toplumun pratik olmadığını ve kolluk kuvvetleri, savunma ve altyapı gibi temel hizmetleri sağlayamayacağını savunanlardan gelmektedir. Eleştirmenler, merkezi bir otoritenin yokluğunun kaos ve çatışmaya yol açacağını, çünkü özel kuruluşların kontrol için şiddetle rekabet edebileceğini iddia etmektedir. Ayrıca tamamen gönüllü bir sistemin kamu malları ve dışsalıklar konularını yeterince ele alıp alamayacağını da sorgulamaktadırlar (Aktan & Yolal Eroğlu, 2019, ss. 126-127). Bir başka eleştiri de Rothbard'ın mülkiyet haklarına sıkı sıkıya bağlılığına yöneliktir ki bazıları bunun önemli eşitsizliklere ve sosyal adaletsizliklere yol açabileceğini savunmaktadır. Prychitko (1997), bir tür devlet müdahalesi olmadan piyasa sonuçlarının servet eşitsizliklerini daha da kötüleştirebileceğini ve toplumun en savunmasız üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamada başarısız olabileceğini ileri sürmektedir. Ayrıca Rothbard'ın toplumsal sözleşmeyi reddetmesine karşı çıkararak, toplumsal düzeni sürdürmek ve bireysel hakları korumak için bir tür toplu sözleşmenin gerekli olduğunu savunmaktadır. Bu eleştirilere rağmen, Rothbard'ın liberteryen düşünce ve daha geniş politik ekonomi söylemi üzerindeki etkisi derin olmuştur. Çalışmaları, daha fazla ekonomik özgürlük ve devlet gücünün azaltılmasını savunan bir nesil akademisyen, aktivist ve politika yapıcıya ilham vermiştir. Rothbard'ın fikirleri vergilendirme, düzenleme ve bireysel haklar gibi konulardaki çağdaş tartışmaları da etkilemiş ve hükümetin toplumdaki uygun rolü hakkında süregelen tartışmalara katkıda bulunmuştur (Aktan & Yolal Eroğlu, 2019). Rothbard'ın siyasi ve ekonomik düşünceye katkıları, anarko-kapitalizm ilkeleri etrafında örgütlenmiş radikal bir toplum vizyonu sunmaktadır. Devlete yönelik eleştirileri ve bireysel özgürlük ve mülkiyet haklarını savunması, devlet gücünün ortadan kaldırılması ve serbest piyasa sisteminin kurulması için güçlü bir argüman sağlamaktadır. Fikirleri, özellikle pratikliği ve eşitsizlik potansiyeli açısından önemli eleştirilere maruz kalmış olsa da, Rothbard'ın çalışmaları liberter düşüncenin temel taşlarından biri olmaya ve özgürlüğün sınırlarını genişletmek isteyenlere meydan okumaya ve ilham vermeye devam etmektedir.

6. Karşılaştırmalı Analiz

Bu bölümde liberalizmin farklı nüanslarını temsil eden John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard'ın devlet, özgürlük, adalet ve eşitlik ve ekonomik sisteme dair perspektifleri karşılaştırılmış, bu düşünürlerin fikir dünyasındaki benzerlik ve farklılıklar bahsi geçen kavramlar üzerinden mukayese ve tasnif edilmiştir. Bu bölümde ayrıca dört düşünürün devlet, özgürlük, adalet ve eşitlik ve ekonomik sisteme bakış açılarına dair teorik ve pratik çıkarımları da ele alınmıştır.

6.1. Benzerlikler ve farklılıklar

John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard'ın bakış açıları incelendiğinde, her bir teorisyenin devlet ve özgürlüklere yaklaşımının daha geniş liberalizm geleneğine dayandığı, ancak teorilerinin temel ilkeleri ve pratik uygulamaları açısından önemli ölçüde farklılaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu düşünürlerin fikirlerindeki benzerlik ve farklılıklar ilk olarak devlet üzerine perspektiflerinde dikkat çekmektedir. Rawls, iyi düzenlenmiş bir devlet aracılığıyla örgütlenmiş adil bir toplumu savunmaktadır. Rawls, devletin adalet ve eşitliğin sağlanmasında, özellikle Fark İlkesi gibi yeniden dağıtım mekanizmaları aracılığıyla, çok önemli bir rol oynadığı bir çerçeveye inanmaktadır (Kocaoğlu, 2022). Rawls'un vizyonu, kurumların toplumun en az avantajlı üyelerine fayda sağlayacak şekilde tasarlandığı bir vizyondur. Rawls'tan oldukça farklı olarak Hayek sözleşmelerin uygulanması,

güç ve dolandırıcılığa karşı koruma ve hukukun üstünlüğünün sürdürülmesi ile sınırlı minimal bir devleti savunmaktadır. Hayek'in temel kaygısı, serbest piyasa ekonomisi yoluyla bireysel özgürlüğün korunmasıdır ve kapsamlı devlet müdahalesini kişisel özgürlükler ve ekonomik verimlilik için bir tehdit olarak görmektedir (Boudreaux, 2023). Rawls'un devlet tasavvuruna oldukça eleştirel bakan ancak Hayek'e nispeten yakın bir bakış açısına sahip olan Nozick, bireylerin haklarını zora, hırsızlığa ve dolandırıcılığa karşı korumakla sınırlı minimal bir devlet ya da "gece bekçisi devleti" önermektedir. Nozick'in vizyonu özgürlükçü ilkelere dayanır, bireysel egemenliği ve kişisel mülkiyet haklarının dokunulmazlığını vurgular, her türlü yeniden dağıtımçı adaleti reddetmektedir. Rothbard ise diğer üç düşünürden oldukça farklı şekilde anarko-kapitalizm lehine devletin tamamen ortadan kaldırılmasını savunmaktadır. Rothbard'ın ideal toplumu, hukuk ve savunma da dâhil olmak üzere tüm hizmetlerin merkezi bir hükümet yerine özel kuruluşlar tarafından sağlandığı serbest bir piyasa içinde tamamen gönüllü mübadelelerle işler.

Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın özgürlüğe bakış açıları da benzerlik ve farklılıklar dikkat çekmektedir. Rawls, özgürlüğü adalet bağlamında tanımlamaktadır ve tüm bireyler için eşit temel özgürlükleri vurgulamaktadır. Teorisi, bu özgürlüklerin sosyal ve ekonomik avantajların adil bir şekilde dağıtılmasıyla uyumlu olmasını sağlamakta, böylece hem özgürlüğü hem de eşitliği teşvik etmektedir (Wolff, 2001). Hayek bireysel özgürlüğe, öncelikle piyasa mekanizması aracılığıyla zorlamadan kurtulma özgürlüğü olarak odaklanmıştır. Hayek, kişisel özgürlüğün en iyi şekilde devlet müdahalesinin en az olduğu rekabetçi bir piyasa ekonomisinde korunabileceğini savunmaktadır (Hayek, 2012, 2013). Nozick, bireysel haklara ve kişisel özgürlüğün kutsallığına vurgu yapmaktadır ve bu hakların devlet tarafından, özellikle de yeniden dağıtım amaçlı vergilendirme yoluyla, ihlal edilmesini adaletsizlik olarak görmektedir. Nozick'in özgürlük kavramı mülkiyet hakları ve öz sahiplik ile yakından ilişkilidir (Boaheng & Cooper, 2011). Rothbard ise tam bireysel özerkliği ve tüm devlet fonksiyonlarının ortadan kaldırılmasını savunarak özgürlük kavramını en radikal uç noktasına taşımaktadır (Rothbard, 2016). Rothbard'ın anarko-kapitalizmi, gerçek özgürlüğün ancak tüm etkileşimlerin gönüllü olduğu devletsiz bir toplumda elde edilebileceğini öne sürmektedir.

Bu dört düşünürün adalet ve eşitlik tasavvurları da benzerlik ve farklılıklar taşımaktadır. Rawls'un teorisinin merkezinde, sosyal kurumların en az avantajlı olanlara fayda sağlayacak şekilde düzenlenmesini gerektiren hakkaniyet olarak adalet fikri yer almaktadır. Onun Fark İlkesi, sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin en az avantajlı olanın en büyük faydasına olacak şekilde düzenlenmesini sağlayarak eşitsizlik sorunlarını açıkça ele alır (Öztürk, 2013). Rawls'tan oldukça farklı bir bakış açısına sahip olan Hayek, devlet müdahalesi yoluyla dağıtımçı adaletle ulaşma girişimlerinin kaçınılmaz olarak zorlamaya ve bireysel özgürlüklerin kaybına yol açtığını savunarak sosyal adalet kavramını yanlış bir isimlendirme olarak reddetmektedir (Tebble, 2009). Hayek, serbest piyasa etkileşimlerinden doğan kendiliğinden bir düzenin tek adil sosyal düzenleme olduğunu iddia etmektedir. Nozick de tıpkı Hayek gibi yeniden dağıtımçı adaleti eleştirmektedir ve bunun bireylerin kendi varlıkları üzerindeki haklarını ihlal ettiğini savunmaktadır. Nozick'in hak teorisi, mülkiyetteki adaletin, yeniden dağıtımçı politikalara yer bırakmayacak şekilde, mülkiyetteki adaletsizliğin adil bir şekilde elde edilmesi, aktarılması ve düzeltilmesi ile belirlendiğini öne sürmektedir (Davis, 1991). Son olarak Rothbard ise Hayek ve Nozick'e benzer şekilde, devlet tarafından uygulanan her türlü yeniden dağıtımçı reddeder, bunun yerine gönüllü işlemlere dayalı doğal bir düzeni savunur (Gordon, 2024). Rothbard'ın adalet kavramı mutlak mülkiyet hakları ve saldırmazlık üzerine kuruludur.

Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın ekonomik sisteme bakış açıları da benzerlik ve farklılıklar dikkat çekmektedir. Rawls'a göre devlet, adalet ve eşitliği sağlamak için kaynakları düzenlemeli ve yeniden dağıtımında önemli bir rol oynamalıdır. Bu yönüyle Rawls karma bir ekonomiyi desteklemektedir. Buna karşın Hayek devletin rolünün asgari düzeyde olduğu ve serbest piyasaların verimli bir şekilde işlemesi için yasal bir çerçeve oluşturmakla sınırlı olduğu laissez-faire kapitalizmini şiddetle savunmaktadır (Hayek, 2013). Nozick, Hayek'e benzer şekilde bireysel mülkiyet haklarını

korumaya ve gönüllü mübadelelere izin vermeye odaklanmış, asgari devlet müdahalesi olan kapitalist bir ekonomiyi savunmaktadır (Boaheng & Cooper, 2011). Son olarak Rothbard ise diğer düşünürlerden farklı bir bakış açısıyla devlet müdahalesinin olmadığı, tüm ekonomik faaliyetlerin tamamen kuralsızlaştırılmış bir piyasada gönüllü anlaşmalar yoluyla yürütüldüğü saf serbest piyasa kapitalizmini savunmaktadır (Rothbard, 2023b).

6.2. Teorik ve pratik çıkarımlar

Devlet ve özgürlüklere ilişkin bu farklı görüşlerin teorik ve pratik sonuçları derindir ve yönetim, bireysel haklar ve ekonomi politikasına ilişkin çağdaş tartışmaları etkilemektedir. Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard'ın teorileri liberal bir toplumda devletin rolünü anlamak için farklı çerçeveler sunmaktadır. Rawls'un dağıtıcı adalet vurgusu aktif bir devlet gerektirirken, Hayek, Nozick ve Rothbard devletin farklı derecelerde küçültülmesini savunmaktadır. Bu farklılıklar, refah devleti savunucuları ile devlet müdahalesinin asgari düzeyde olmasını ya da hiç olmamasını savunanlar arasında süregelen gerilimleri vurgulamaktadır. Pratik sonuçlar arasında vergilendirme, sosyal refah programları ve düzenleyici çerçevelere ilişkin politika tartışmaları yer almaktadır. Örneğin, Rawlsçu ilkeler artan oranlı vergilendirme ve sosyal güvenlik ağlarını haklı çıkarabilirken, Hayekçi ve Nozickçi perspektifler daha düşük vergiler ve deregülasyonu savunmaktadır (Yayla, 2024).

Bu dört düşünürün özgürlük ve bireysel haklara ilişkin farklı anlayışlarının, yasal ve anayasal çerçeveler üzerinde önemli etkileri vardır. Rawls'un teorisi bireysel özgürlükler ve sosyal eşitlik arasında bir dengeyi desteklerken, Hayek, Nozick ve Rothbard kişisel özgürlük ve mülkiyet haklarının önceliğini vurgulamaktadır. Bu durumun sivil özgürlükler, mülkiyet hukuku ve hükümet denetiminin kapsamı gibi konularda pratik sonuçları vardır. Deregülasyon ve özelleştirme gibi bireysel özerkliğe öncelik veren politikalar genellikle Hayekçi ve Nozickçi fikirlerden yararlanırken, özgürlüğü sosyal adaletle dengelemeye çalışanlar Rawlsçu ilkelerden destek bulabilirler.

Ekonomi politikaları, bu teorisyenlerin piyasa dinamikleri ve devlet müdahalesine ilişkin görüşlerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Rawls'un çerçevesi eşitsizliği azaltmayı amaçlayan müdahaleci politikaları destekleyebilirken, Hayek ve Nozick'in teorileri minimum müdahale ile serbest piyasa kapitalizmini savunur. Rothbard'ın radikal anarko-kapitalizmi, daha az uygulanıyor olsa da, devletin ekonomiye müdahalesinin temeline meydan okumakta ve tüm hizmetlerin özelleştirilmesini savunmaktadır. Bu tür politikaların benimsenmesinin pratik sonuçları sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik sistemlerine ilişkin tartışmalarda gözlemlenebilir.

Adalet ve eşitlik kavramları teorisyenler arasında belirgin farklılıklar göstermekte, bu da sosyal adalet konusunda farklı yaklaşımlara yol açmaktadır. Rawls'un ilkeleri fırsat eşitliği ve dezavantajlıların desteklenmesine yönelik tedbirleri haklı çıkarırken, Hayek, Nozick ve Rothbard bu tür müdahaleleri kişisel özgürlüklerin ihlali olarak görmektedir. Uygulamada bu durum, politika oluşturma konusunda farklı yaklaşımlara dönüşmektedir. Örneğin, pozitif ayrımcılık programları ve sosyal refah girişimleri Rawlsçu teori tarafından desteklenirken Hayek, Nozick veya Rothbard'ı takip edenler tarafından karşı çıkılabilir.

Burada ele alınan teoriler, yasal ve kurumsal tasarımı etkilemektedir. Rawls adaleti hakkaniyet olarak teşvik eden bir yasal sistemi savunurken Hayek, Nozick ve Rothbard bireysel haklara öncelik veren ve devlet gücünü sınırlayan sistemleri tercih etmektedir. Bu durum, anayasa hukuku, insan hakları çerçeveleri ve düzenleyici kurumlar üzerinde etkileri olan yasal kurumların yapısını ve işlevini etkilemektedir. Devlet müdahalesini sınırlandırmayı ve bireysel özgürlükleri korumayı amaçlayan politikalar genellikle Hayekçi, Nozickçi ve Rothbardçı ilkelerden yararlanır. Son olarak bu teorilerin uygulanması ulusal sınırların ötesine uzanarak küresel yönetişimi ve uluslararası ilişkileri etkiler. Rawls'un ilkeleri küresel eşitsizliği azaltmayı amaçlayan uluslararası politikaları bilgilendirebilirken, Hayek ve Nozick'in fikirleri serbest ticareti ve piyasa liberalizasyonunu desteklemektedir. Rothbard'ın

anarko-kapitalizmi, küresel olarak daha az etkili olsa da, tüm hükümet biçimlerine radikal bir eleştiri getirmekte, uluslararası kurumların meşruiyetine meydan okumakta ve tam bir ekonomik deregülasyonu savunmaktadır.

Tablo 1

Dört Liberalizmin Nüans Farklılıkları

Bakış Açısı	John Rawls	Friedrich Hayek	Robert Nozick	Murray Rothbard
Devlet	Adaleti sağlayan aktif devlet	Minimal devlet	Gece bekçisi devlet	Devletin ortadan kaldırılması
Özgürlük	Eşit temel özgürlükler	Zorlamadan özgürlük	Bireysel egemenlik	Tam bireysel özerklik
Adalet ve Eşitlik	Adalet olarak hakkaniyet	Sosyal adaletin reddi	Yetki teorisi	Mutlak mülkiyet hakları
Ekonomik Sistem	Karma ekonomi	Laissez-faire kapitalizmi	Minimal devlet kapitalizmi	Saf serbest piyasa kapitalizmi
Devletin Rolü	Yeniden dağıtım mekanizması	Hukukun üstünlüğü ve sözleşmelerin uygulanması	Mülkiyet haklarının korunması	Tüm hizmetlerin özel sektör eliyle sağlanması (devlete yer yok)

Kaynak: Tablo yazar tarafından, dört düşünürün kavramlara dair tasavvurunun karşılaştırılması ile hazırlanmıştır.

John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard'ın karşılaştırmalı analizi, her biri devlet, özgürlük, adalet ve ekonomik sistemler üzerine farklı bakış açılarına sahip bir liberal düşünce yelpazesi ortaya koymaktadır. Rawls bireysel özgürlüklere ve sosyal adalete dengeli bir yaklaşımı vurgularken, Hayek, Nozick ve Rothbard bireysel haklara ve piyasa mekanizmalarına öncelik vererek farklı derecelerde azaltılmış devlet müdahalesini savunmaktadır. Bu teorik farklılıkların, çağdaş politika tartışmaları ve devletin ekonomideki rolüne ilişkin süregelen söylem üzerinde derin etkileri vardır.

7. Sonuç

John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard'ın devlet ve özgürlükler konusundaki bakış açılarının incelenmesi, liberal düşüncenin çeşitliliğinin ve çok yönlü doğasının altını çizmektedir. Bu teorisyenlerin her biri, liberalizmin ilkelerine bağlılıklarını paylaşırken, bireysel özgürlük, devlet müdahalesi ve sosyal adalet arasındaki en uygun dengeye dair benzersiz bir vizyon sunmaktadır. Bu karşılaştırmalı analiz, sadece bu etkili figürler arasındaki teorik farklılıkları aydınlatmakla kalmamış, aynı zamanda çağdaş siyasi ve ekonomik söylem üzerindeki kalıcı etkilerine dair eleştiriler de sunmuştur. Çalışma, hakkaniyet olarak adalet teorisi, sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri ele alırken eşit temel özgürlükler sağlayan bir toplumsal çerçeve oluşturmanın önemini vurgulayan John Rawls ile başlamıştır. Rawls'un Fark İlkesi, toplumun en az avantajlı üyelerinin refahına öncelik veren yeniden dağıtımçı bir devleti savunmaktadır. Rawls'un teorik katkıları sosyal adalet, refah politikaları ve kurumların eşitliği sağlamadaki rolüne ilişkin tartışmaları etkilemeye devam etmektedir. Bunun tam aksine, Friedrich Hayek'in klasik liberalizmi, bireysel özgürlüğün en iyi serbest piyasa mekanizmaları aracılığıyla korunabileceğini savunarak minimal bir devleti savunur. Hayek'in kendiliğinden oluşan düzene yaptığı vurgu ve merkezi planlama eleştirisi, aşırı devlet müdahalesinin tehlikelerini vurgulamaktadır. Hayek'in çalışmaları, deregülasyon, özelleştirme ve bireysel özgürlüklerin korunmasına öncelik veren politikaları bilgilendirerek çağdaş serbest piyasa savunuculuğunun temel taşlarından biri olmaya devam etmektedir.

Liberteryen bakış açısını temsil eden Robert Nozick, tek işlevi bireysel hakları zora, hırsızlığa ve dolandırıcılığa karşı korumak olan bir gece bekçisi devletini savunmaktadır. Nozick'in hak teorisi yeniden dağıtımçı adaleti reddederek, bireylerin adil yollarla elde edildikleri sürece sahip oldukları mallar üzerinde hak sahibi olduklarını ileri sürer. Nozick'in çalışmaları, özellikle mülkiyet haklarına ve

devlet gücünün sınırlandırılmasına yaptığı vurguyla liberteryen düşüncüyü önemli ölçüde şekillendirmiştir. Rothbard, anarko-kapitalizmi savunarak devletin liberteryen eleştirisini mantıksal uç noktasına taşır. Rothbard, hukuk ve savunma da dâhil olmak üzere tüm hizmetlerin serbest piyasada faaliyet gösteren özel kuruluşlar tarafından sağlandığı devletsiz bir toplum öngörmektedir. Onun radikal yaklaşımı devlet otoritesinin meşruiyetine meydan okumakta ve her türlü devlet müdahalesine karşı kışkırtıcı bir eleştiri getirmektedir.

Bu dört kuramcının karşılaştırmalı analizi, liberal düşünce içindeki bazı temel temaları ve gerilimleri ortaya koymaktadır. Bunların en önemlilerinden biri, devletin adaleti sağlama ve bireysel özgürlükleri korumadaki rolüne ilişkin tartışmadır. Rawls devletin kaynakları yeniden dağıtmada ve adaleti sağlamada aktif bir rolü olduğunu düşünürken, Hayek, Nozick ve Rothbard devlet müdahalesini doğası gereği zorlayıcı ve bireysel özgürlüğe zarar verici olarak görmektedir. Bu temel anlaşmazlık, liberal gelenek içindeki özgürlük ve adalet yorumlarının çeşitliliğini vurgulamaktadır. Bir diğer kritik tema ise adalet ve eşitlik kavramlarının farklılığıdır. Rawls'un teorisi sosyal adalete ve dezavantajlılara yardım etmek için ahlaki zorunluluğa öncelik verirken, Hayek, Nozick ve Rothbard prosedürel adaleti ve bireysel hakların korunmasını vurgulamaktadır. Bu farklı perspektiflerin, özellikle vergilendirme, refah ve düzenleyici çerçeveler gibi alanlarda politika oluşturma üzerinde derin etkileri vardır.

Bu teorilerin ekonomik sonuçları da aynı derecede önemlidir. Rawls'un karma ekonomiyi desteklemesi, Hayek ve Nozick'in serbest piyasa kapitalizmini savunması ve Rothbard'ın tamamen kuralsızlaştırılmış bir piyasa çağrısıyla keskin bir tezat oluşturmaktadır. Bu ekonomik felsefeler, piyasa güçleri ile devlet müdahalesi arasındaki uygun dengeye ilişkin çağdaş tartışmaları etkilemekte, Rawlsçu ilkeler genellikle ilerici politikaları bilgilendirirken, Hayekçi ve Nozickçi fikirler muhafazakâr ve özgürlükçü yaklaşımların temelini oluşturmaktadır. Bu teorilerin pratik uygulamaları ulusal sınırların ötesine uzanmakta, küresel yönetimi ve uluslararası ilişkileri etkilemektedir. Rawls'un adalet ilkeleri küresel eşitsizliği azaltmayı amaçlayan politikaları bilgilendirirken, Hayek ve Nozick'in fikirleri serbest ticareti ve piyasa liberalizasyonunu desteklemektedir. Rothbard'ın anarko-kapitalizmi, daha az benimsenmiş olsa da, uluslararası kurumların meşruiyetine meydan okumakta ve küresel ekonomik sistemlerin radikal bir şekilde yeniden düşünülmesini savunmaktadır. Sonuç olarak, John Rawls, Friedrich Hayek, Robert Nozick ve Murray Rothbard'ın karşılaştırmalı analizi, liberal düşüncenin devlet ve özgürlükler konusundaki farklı perspektiflerine dair kapsamlı bir anlayış sunmaktadır. Her bir kuramcı, bireysel özgürlük, devlet gücü ve sosyal adalet arasındaki ilişkiyi görmek için benzersiz bir merceğe sahiptir. Bu teorisyenlerin katkıları, günümüz siyasi ve ekonomik tartışmalarını şekillendirmeye devam etmekte, karmaşık ve sürekli değişen bir dünyada özgürlük ve eşitliği dengelemeye yönelik süregelen arayışa dair değerli bakış açıları sunmaktadır.

Çalışmalarının teorik ayrımları ve pratik sonuçları, politika yapımını bilgilendirmek ve modern yönetimin zorluklarını ele almak için bu farklı perspektiflerle etkileşime girmenin önemini vurgulamaktadır. Akademisyenler, politika yapıcılar ve vatandaşlar, argümanlarındaki nüansları anlayarak bireysel haklar ve kolektif sorumluluklar arasındaki gerilimleri daha iyi yönetebilir ve nihayetinde daha adil ve eşitlikçi toplumların gelişimine katkıda bulunabilirler. Bu teorilerin süregelen geçerliliği, liberal düşüncenin dinamik doğasını ve yeni zorluklara ve değişen bağlamlara yanıt olarak evrilme kapasitesini vurgulamaktadır. Dünya eşitsizlik, özgürlük ve devlet gücü gibi sorunlarla boğuşmaya devam ederken Rawls, Hayek, Nozick ve Rothbard tarafından sağlanan içgörüler, bu karmaşık sorunları anlamak ve ele almak için temel araçlar olmaya devam etmektedir. Özetle, bu çalışma sadece bu etkili liberal teorisyenler arasındaki temel farklılıkları ve benzerlikleri açıklığa kavuşturmakla kalmamış, aynı zamanda özgürlük, adalet ve devletin rolü üzerine daha geniş bir söyleme yaptıkları katkıların kalıcı öneminin altı da çizmiştir.

Kaynakça

- Aktan, C. C., & Yolal Eroğlu, M. (2019). Murray N. Rothbard: Devletin meşruiyetine radikal bir eleştiri. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 11(2), 108-130.
- Arnhart, L. (2008). *Plato'dan Rawls'a siyasi düşünce tarihi*. Adres Yayınları.
- Ashford, N. (2015). *Özgür toplumun ilkeleri*. (C. Madenci, Çev.). Liberte Yayınları.
- Başdemir, H. Y., Genç, H. H., & Ayer, H. (Ed.). (2022). *Stanford siyasi ideolojiler*. Episteme Yayınları.
- Bessner, D. (2014). Murray Rothbard, political strategy, and the making of modern libertarianism. *Intellectual History Review*, 24(4), 441-456.
- Boaheng, P., & Cooper, W. (2011). Robert Nozick, libertarian? *South African Journal of Philosophy*, 30(3), 257-266.
- Boudreaux, D. J. (2023). *Yeni başlayanlar için Hayek*. (İ. Yılmaz, Çev.). Liberus.
- Brennan, J. (2015). *Liberteryenizm*. (A. Yayla, Çev.). Liberte Yayınları.
- Butler, E. (2001). *Hayek*. (Y. Z. Çelikkaya, Çev.). Liberte Yayınları.
- Çetin, H. (2001). Liberalizmin temel ilkeleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 219-237.
- Çetin, H. (2002). Liberalizmin tarihsel kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 79-96.
- Çetin, H. (2022). *İdeoloji ve modern ideolojiler*. Orion Kitabevi.
- Coram, B. T. (1988). The more-than-minimal state defended against Nozick. *Politics*, 23(1), 56-61.
- Davis, M. (1991). Nozick's argument for the legitimacy of the welfare state. J. A. Corlett (Ed.), *Equality and Liberty* (ss. 276-297). St. Martin's Press.
- Demir, A. (2018). *John B. Rawls eleştirel bir yaklaşım*. Siyasal Kitabevi.
- Erdoğan, M. (2005). Aydınlanma, modernlik ve liberalizm. *Demokrasi Platformu*, 1(3), 61-79.
- Erdoğan, M. (2017). *Anayasal demokrasi*. Siyasal Kitabevi.
- Eser, H. B., & Taylan, Ö. (2018). Antagonizmadan-agonizmaya: Radikal demokrasi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, (50), 101-125.
- F'ranch, M. (1977). A critique of Robert Nozick's "anarchy, state and utopia." *Political Science*, 2(29), 157-170.
- Fried, B. H. (2013). The unwritten theory of justice: Rawlsian liberalism versus libertarianism. İçinde J. Mandle & D. Reidy, (Eds.), *The Blackwell Companion to Rawls*, Blackwell, 2012, Forthcoming, Stanford Public Law Working Paper No. 1957828.
- Gordon, D. (2024). *Yeni başlayanlar için Rothbard*. (E. Didin, Çev.). Liberus.
- Hayek, F. A. von. (2012). *Hukuk, yasama ve özgürlük*. (A. Yayla, Çev.). İşbankası Kültür Yayınları.
- Hayek, F. A. von. (2013). *Özgürlüğün anayasası*. Bigbang Yayınları.
- Hayek, F. A. von. (2024). *Kölelik yolu*. (T. Feyzioğlu & Y. Arsan, Çev.). Liberte Yayınları.
- Kocaoğlu, M. (2022). *John Rawls: Adalet teorisi ve temel kavramları*. Vulgus Yayınları.
- Kukathas, C., & Pettit, P. (1990). *Rawls: A theory of justice and its critics*. https://ink.library.smu.edu.sg/soass_research/2973/

- Nozick, R. (2015). *Anarşi, devlet ve ütopya*. (A. Oktay, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Nozick, R. (2024). *Robert Nozick filozof, felsefe ve yaşam sokratik bulmacalar R. Nozick'ten seçme yazılar*. (Y. K. Yeke, Çev.). Araştırma Yayınları.
- O'Hanlon, S. T. (2009). *A tale of two Nozicks: Democracy as the death knell of Nozick's libertarianism*. 1–21. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1503166>
- Öztürk, A. (2013). *Liberal adalet çağdaş liberal siyaset felsefesinde adalet sorunu: Rawls, Hayek, Nozick örneği*. Doruk Yayınları.
- Pogge, T. (2007). *John Rawls: His life and theory of justice*. Oxford University Press.
- Powell, B., & Stringham, E. (2009). Rothbard, Murray N. (1926–1995). S. N. Durlauf & L. E. Blume (Eds.), *The New Palgrave Dictionary of Economics* (Palgrave Macmillan, 1–Second Edition).
- Prychitko, D. L. (1997). Expanding the anarchist range: A critical reappraisal of Rothbard's contribution to the contemporary theory of anarchism. *Review of Political Economy*, 9(4), 433–455.
- Rawls, J. (2020). *Hakkaniyet olarak adalet*. (O. Baş, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Rawls, J. (2024). *Bir adalet teorisi*. (V. A. Coşar, Çev.). Phoenix Yayınevi.
- Rothbard, M. N. (2016). *Özgürlük arayışları*. Liber Plus Yayınları.
- Rothbard, M. N. (2023a). *İktidar ve piyasa* (A. Uzun & A. M. Uzun, Çev.). Liberte Yayınları.
- Rothbard, M. N. (2023b). *İnsan iktisat ve devlet iktisadın ilkeleri üzerine bir inceleme* (A. Uzun & A. M. Uzun, Çev.). Liberte Yayınları.
- Rothbard, M. N. (2024). *Devletin anatomisi* (E. Turku & B. Turku, Çev.). Episteme Yayınları.
- Ryan, A. (2012). John Rawls. İçinde A. Ryan (Ed.), *The Making of Modern Liberalism* (ss. 505-520). Princeton University Press. <https://doi.org/10.23943/princeton/9780691148403.003.0027>
- Samuels, W. J. (1998). Murray Rothbard's Austrian perspective on the history of economic thought. *Critical Review*, 12(1–2), 71–76.
- Skorupski, J. (2017). Rawls, liberalism, and democracy. *Ethics*, 128(1), 173–198.
- Tebble, A. J. (2009). Hayek and social justice: A critique. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 4(12), 581–604.
- Uslu, C. (2007). Robert Nozick: Anarko-kapitalizme karşı minarkizm. *Liberal Düşünce Dergisi*, (48), 143–169.
- Uslu, C. (2013). *Liberalizm el kitabı*. Kadim Yayınları.
- Wapshott, N. (2017). *Keynes Hayek: Modern ekonomiyi tanımlayan çatışma*. (A. E. Pilgir, Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Wei, X. (2008). From principle to context: Marx versus Nozick and Rawls on distributive justice. *Rethinking Marxism*, 20(3), 472–486.
- Wolff, J. (2001). John Rawls: Liberal democracy restated. *Croatian Journal of Philosophy*, 1(3), 347–361.
- Yalçın, H. (2023). *John Rawls ve Michael Sandel'de adalet kavramı*. <https://acikerisim.selcuk.edu.tr/items/23849594-9b72-426f-8375-1daea3391deb>
- Yayla, A. (Ed.). (2024). *Hangi liberalizm?* Liberte Yayınları.
- Yılmaz, M. L., & Keskin, H. A. (2018). Keynes versus Hayek: On the appropriateness of government intervention in markets. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 10(18), 166–176.

Makale Bilgi Formu

Yazar Onayı: Makale tek yazarlıdır. Yazar, makalenin son halini okuyup onaylamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazar dergide yayınlanan çalışmasının telif hakkına sahiptir. Bu çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.